

JEAN-FRANÇOIS® MIYARD NU SUPORT RUTINA!

AM VENIT LA CHIȘINĂU ÎNTR-O ZI GRI ȘI FĂRĂ VIAȚĂ. MI S-A PĂRUT UN ORAȘ DIN PROVINCIA RUSEASCĂ. PRIMA PERSOANĂ CU CARE AM VORBIT, MI-A SPUS: "VEI VEDEA, VEI AJUNGE SĂ TE ATAȘEZI DE MOLDOVA". AM SPUS IRONIC: "DA, SIGUR!" IAR ACUM CRED CĂ AVEA DREPTATE.

Text de Constanța Babel
Foto de Igor Schimbător

Ați visat să deveniți diplomat. Dar ați devenit bancher. De ce ați făcut o asemenea curbură în carieră?

De fapt, vroiam să devin diplomat pe vremurile când eram student. Am devenit bancher pentru că a fost o chestiune de oportunitate.

Întotdeauna decideți rapid sau vă luați timp pentru a reflecta?

În cazul dat a fost așa: am trimis un dosar la Société Générale pentru că în acea perioadă Société Générale a început să se deschidă lumii și eu mă gândeam că asta ar putea fi o altă cale de a lucra în străinătate. Și a funcționat.

De ce ați vrut să ieșiți în „afară”? Ce vă

sufoca? Întreb pentru că Franța e, de exemplu, visul de aur și țara făgăduinței pentru moldoveni.

Da, străinii vor să lucreze în Franța. Mie îmi place foarte mult această țară și sunt îndrăgostit de Paris, dar îmi place să lucrez în străinătate, pentru că acolo, după părerea mea, este mai dinamic și mai solicitant.

Și sînt mai mici impozitele...

Inclusiv! Dar și pentru a evita rutina. Nu suport rutina.

Am înțeles. Din cauza asta, ca să anticipăm întrebările de mai târziu, d-stră practicați să mutați oamenii de la un post la altul, de la o filială la alta ca să nu se obișnuiască

prea mult cu postul... Pentru noi acesta este un lucru destul de nou, destul de straniu, pentru că moldovenii apreciază stabilitatea, iar atunci când găesc un post bun de lucru se țin de el.

Conștientizez că în Moldova situația este puțin diferită și cred că în aici sunt mai puține oportunități de a face schimbări. Dar când lucrezi într-un mare grup, fie Groupe Société Générale, Lafarge sau Orange, dacă ești dispus să mergi să lucrezi în străinătate atunci ai la dispoziție multe posibilități. Pentru Société Générale, mobilitatea este unul din principiile care guvernează politica resurselor umane.

Prima d-stră destinație a fost Japonia. În general obișnuiți să vă pregătiți înainte de

a merge undeva: să studiați cultura, istoria locului? Sau pur și simplu plonjați în țara în care vă duceți și le învățați pe toate din mers?

„Sar” direct! Dar a fost decizia mea să fac astfel. Știam că Japonia este o țară cu un specific foarte diferit. Știam de asemenea că este o țară foarte complicată. Am decis să nu mă las influențat de oameni, de cărți sau de clișee. Așa că nu am citit aproape nimic și mi-am zis că voi descoperi totul pe loc.

Pășaniile unui francez inocent în Japonia ...

Exact. Și cred că a fost o abordare bună. Treptat, mi-am format o părere. Nu am pretenția de a fi înțeles Japonia, pentru că nu o poți înțelege complet niciodată. Însă am început să prind niște chei. Un prieten mi-a spus: vei înțelege Japonia atunci când vei înțelege că nu o vei înțelege niciodată. Am ținut minte aceste cuvinte și m-am convins că este exact așa.

Care au fost primele șocuri?

Foarte simplu – a fost un cutremur. La o zi după sosirea mea, seara, eram în pat, citeam o carte și, dintr-odată, patul meu a început să se clatine și să se miște prin cameră. Evident, am fost foarte „impresionat” și atunci am început să-mi pun întrebări de genul „ce fac eu, ce caut aici?” După ce s-a terminat legănatul, am adormit. A doua zi am văzut că sunt viu și mi-am zis că pot să rămân. Pînă la urmă m-am obișnuit cu cutremurele pentru că în trei ani

au fost prea multe. Desigur că acestea nu pot fi comparate cu catastrofa recentă din Japonia.

Aveți niște prieteni francezi cu care să vă consultați în astfel de situații?

Comunitatea de francezi din Japonia este destul de numeroasă (peste 1000 de persoane), și respectiv, aveam cui să mă adresez. Dar în timpul cutremurului nu poți comunica oricum. Iar instrucțiunile pe care le primești sunt în japoneză, așa că, la început, chiar nu înțelegeai nimic. Un lucru important: cînd ajungi în Japonia, în primul rînd ți se oferă echipamentul de supraviețuire.

Ce conține acest pachet?

O pătură, o cutie de biscuiți, un mic radio – dar vorbește în japoneză, normal, o cască și alte câteva lucruri simple. Iar primul lucru pe care ei te învață să-l faci în cazul unui cutremur este să te bagi sub masă și să nu te miști. Nu ai voie să ieși afară.

Chiar dacă primul impuls este să ieși afară, se recomandă să stai în casă, în pragul ușii, pentru că este zona cea mai stabilă pentru a fi protejat. Ambasada franceză face anumite cursuri pentru francezi despre cum trebuie să te porți în timpul unui cutremur, pentru că este o problemă reală în Japonia.

Cît de des au loc cutremure?

Ele au loc în fiecare zi, dar nu le simțim pe toate.

Aici nu vă lipsesc cutremurele japoneze?

Nu, nu cred. Am avut unul foarte mare, de 7 grade pe scara Richter, l-am simțit din plin. Dar totul e atît de bine pregătit, încît doar au căzut câteva lucruri, dar nu s-a distrus nimic. În Tokyo au murit 2 persoane. Unul din ei era afară și i-a căzut ceva în cap, iar altul a căzut pe scara blocului în care locuia. Dacă ar fi avut loc un astfel de cutremur în altă țară, ar fi fost un dezastru. Dar clădirile lor sunt construite altfel.

Ce alte experiențe emoționante ați trăit în Japonia?

Ceea ce este foarte interesant legat de Japonia sunt templele acelea vechi, Kyoto – un oraș foarte vechi, cu multe temple. Atmosfera este foarte specială și după doi ani mă pomenisem privind templul vechi din lemn, grădinile japoneze din piatră și meditănd.

Ce lecții de viață ați învățat în Japonia?

Ce am învățat și de asemenea am apreciat a fost sobrietatea și pacea care este emanată de această sobrietate. De exemplu grădinile japoneze care sînt aproape nude, aproape pustii, dar există plăcerea din micile detalii care există acolo: un havuz de exemplu, o piatră, atmosfera pașnică. Și în case au lucruri foarte simple. Poate exista simplitate și lux, dar unul creat de estetic.

Ce lucruri din modul de viață japonez nu ați accepta niciodată?

Din modul de viață japonez nu-mi vine în minte ceva absolut inacceptabil, dar îmi amintesc de o băutură cu apă de mare și

pește fermentat în ea. Asta n-aș putea bea niciodată. Colegii mei francezi glumeau că dacă reușești să bei acea băutură, vei primi automat cetățenie japoneză.

Ce lucruri, ce obiceiuri ați adoptat fără să vă dați seama deja când v-ați întors din Japonia?

Mîncarea, de exemplu. M-am adaptat foarte repede la mîncarea japoneză, deoarece la acea vreme era dificil să găsești produse din vest. De exemplu era foarte greu să găsești cașcaval, carne și legume. Acestea din urmă se vînd în cantități foarte mici. Este greu să prepari un fel de mîncare tipic franțuzesc și trebuie să mănînci bucate japoneze. De asemenea, înveți cum să mănînci fără pîine, fără bagheta franțuzească. De fapt, nu a fost complicat și mi-a făcut plăcere. După mai mulți ani, mi-am dat seama că mi-am schimbat stilul de a mînca. Iar cînd mă întorceam în Franța în vacanțe și aveam prînzuri sau cine cu prieteni sau cu familia era imposibil pentru mine să mănînc atît de mult. Cred că am prins acest mod de a mă alimenta din Japonia. Un alt aspect este cel legat de îmbrăcăminte: îmi place cum arată și port destul de des cînd sunt acasă o haină tradițională japoneză numită "iucheta", care este un fel de kimono dar se poartă numai în casă.

De ce ați hotărît să faceți o mișcare atît de bruscă, luînd decizia să plecați în Polinezia? Erați plictisit deja de ceea ce vă părea prea cunoscut, în același timp de neînțeles pînă la capăt?

Nu a fost decizia mea. Iarăși. Société Générale are o subsidiară acolo - una destul de mare și de succes. Dar Polinezia a fost o experiență extrem de plăcută.

Care era scopul dvs. acolo? Înțeleg că palmierii și plajele albe jucau un rol crucial, dar bănuiesc că mai erau motive...

Polinezia este foarte mare ca suprafață - deși este formată din mai multe insule mici și, în masă, este aproape la fel de mare ca Europa. Respectiv, există comerț, o industrie destul de dezvoltată a turismului, există o companie aeriană internă pentru care am finanțat cîteva avioane. În plus, există un business de mare succes cu perle negre în care Société Générale a participat destul de serios. E o afacere de milioane de dolari.

Se putea lucra acolo avînd în vedere că natura predispune la o vacanță veșnică?

Asta e problema! Dar, știți, în pofida palmierilor și mării se lucrează foarte mult în această țară. Începi ziua de muncă mult mai devreme decît în Europa, cam pe la 7. Și o închei cînd se întîmplă, uneori mai tîrziu decît în Europa. Dar, cînd ai închis ușa biroului, ieși direct în paradis. E fantastic! Am niște amintiri foarte frumoase de acolo. Pe lîngă Tahiti, care este insula principală, sînt insule foarte mici cu nisip alb, și o apă atît de transparentă, încît începi să-ți pui niște întrebări: Ce fac eu? Ce vreau să „prind” în viața asta? De ce nu rămîn aici, să mă bucur de viață și atît?

De ce n-ați făcut-o?

Pentru că, personal, cred că e mai dificil decît ne imaginăm. Te poți bucura de acest paradis o zi, două zile, o săptămînă, o lună, dar după un timp, îți dai seama că trebuie să te întorci.

Ați adaptat ceva din cele învățate în Japonia la realitatea din Polinezia?

Nu, cred că unele lucruri rămîn valabile în contextul în care le afli. Deși, experiența se formează din mix-ul între diferite culturi și feluri de a trăi și gîndi. Moldova este a cincea țară în care locuiesc și lucrez și cel mai mult îmi doresc să evit procedeul de copy-paste. Cred că provocarea principală pentru cei veniți din afară ca mine este să înțeleagă țara, mentalitatea și nu să facă copy-paste.

După Polinezia ați plecat în Liban...

În Liban, apoi în Rusia și acum, în Moldova. Niște experiențe foarte diferite. Pentru care sunt foarte fericit.

Prin ce este special Libanul?

Este o țară mediteraneană, cu o istorie bogată din perioada Romană. Pe lîngă asta, din Liban ai posibilitatea să călătorești în alte țări fantastice: Siria și Iordan. În Siria de exemplu, există inscripții pe piatră cu primul alfabet care a existat în lume. Cînd vezi aceste inscripții nu poți să nu fii emoționat. Aceste țări sînt bogate în istorie, cultură, vestigii - cred că este o parte foarte interesantă a lumii.

Da, o parte a lumii care nu se știe de ce, este aproape necunoscută pentru moldoveni. Și respectiv, aproape nevalorificată.

Da, unii oameni se tem să călătorească încolo, pentru că au senzația că e mereu război. Dar e un clișeu. Sirienii și libanezii sunt foarte buni. Damascul este un oraș fantastic, poți să te plimbi foarte liniștit (cel puțin atunci cînd

locuim acolo). Pe lîngă asta sunt multe alte locuri impresionante - Palmira, de exemplu. Sper că problemele actuale a lumii Orientului mijlociu se vor termina și acea zonă își va găsi liniștea pe care am găsit-o eu acolo. Iar acel colț de lume chiar merită să fie descoperit.

În final, cireașa de pe tortul carierei dvs. a fost Rusia.

Da, rămîn îndrăgostit de Rusia.

Datorită literaturii?

Probabil. Francezii sînt sensibili la legăturile istorice care există între aceste țări. Doar la curtea reginei Ecaterina franceza era una dintre limbile oficiale. Și multe cuvinte franțuzești au fost adoptate cu totul de imbră rusă. Și, de ce să ascundem, francezii sînt apreciați în Rusia. În special de către femei, desigur.

Probabil, datorită eternului mit despre amantul francez...

Probabil. Și de ce am dezmințit acest mit? În afară de aceste afinități istorico-culturale descoperi mai apoi că sîntem total diferiți. E o greșeală să crezi că, dacă rușii arată mai mult sau mai puțin la fel ca francezii, înseamnă că gîndesc la fel. În mass-media europeană se vede foarte bine că ei nu înțeleg Rusia deloc.

Probabil că rușii, la fel, se complac în acest rol și le convine să existe despre ei un mit despre neînțelesul suflet slav așa cum este cel despre omnipotentul amant francez. Sufletul slav care nu cunoaște limitele... Ați avut senzația că în Moscova sînt concentrați toți banii și de fapt în restul Rusiei nu-i aproape nimic?

Desigur, în Moscova este uneori șocant acest aspect. Prea mult, mai ales cînd comparî cu restul țării.

De ce credeți că s-a întîmplat acest lucru? Euforia primilor bani?

Oligarhii, în primul rînd, sînt stabiliți în Moscova, așa că ai posibilitatea să vezi acești bani. Lor le place să-și etaleze bunăstarea. Moscova este un centru unde se concentrează lucrurile. Baniii atrag banii, afacerile atrag alte afaceri.

Ați avut ocazia să observați și regulile lor de joc care sînt diferite și pot include corupție, mită. V-ați adaptat la acest mod de a face afaceri?

În niciun caz. Nu este în cultura noastră și

În plus, un grup ca Société Générale nu ar accepta niciodată a a ceva.

Dar e posibil să fii acceptat în afacerile din Rusia juc nd onest?

Da. Chiar consider că există în Rusia un grup de oameni de afaceri care sunt interesați să- i conducă afacerile într-o manieră corectă  i chiar optează pentru mai multă transparență. Este greu să eviți această tendință mondială de a deveni tot mai transparent.

Care a fost cea mai extravagantă experiență trăită în Rusia?

Am avut o aventură foarte interesantă c nd am fost la lacul Baikal. Am fost acolo de 2 ori: prima dată primăvara  i apoi iarna. Iarna am putut merge cu mașina pe gheață pentru că era groasă de c țiva metri  i am făcut niște găuri în gheață ca să pescuim.

Ați reușit să prindeți ceva?

Eu - nu. Prietenii mei - da. După asta am gătit o sup  de pește. Am făcut focul chiar pe gheață, dar nu s-a  nt mplat nimic. Am băut vodk . Iar seara am mers la baia rusească.

După toate aceste țări exotice ați ajuns în Moldova. Care a fost prima impresie?

Chiar prima mea impresie, c nd eram în mașină  i veneam de la aeroport, în ianuarie 2007: era o iarnă fără zăpadă, un pic cam tristă, ploua, clădirile semănau cu cele dintr-un oraș provincial rusesc.

Mi-am spus: mă rog, nu e o schimbare prea mare, cu excepția dimensiunilor! Este doar o altă provocare. Prima persoană cu care am vorbit mi-a spus: vei vedea, vei ajunge să te atașezi de Moldova. Am spus ironic: da, sigur! Iar acum cred că avea dreptate.

De ce?

Este un sentiment pe care îl am. După mai mulți ani trăiți aici, cunoști mai multe, cunoști țara, oamenii, îți faci noi prietenii.  ncepe să-ți placă orașul, în special vara. Este un oraș mic, foarte drăguț care are o atmosferă a sa. Moldovenii sunt foarte calzi. Mă simt confortabil  i îmi place țara.

Ce diferențe găsiți dintre 2007  i 2011?

Au apărut construcții noi, centre comerciale, la intrarea în oraș au apărut niște hoteluri noi. Orașul evoluează, devine mai modern - este o cale bună. Dar nu este prea mult din punct de vedere economic. Mai suferim de pe urma crizei economice mondiale, care a avut impact  i asupra Moldovei.

Ați spus cu altă ocazie că în Moldova impactul crizei nu va fi at t de important pentru că aici nu se  nv rt bani mari. Acum v-ați schimbat părerea?

Nu chiar. La începutul crizei internaționale, credeam că Moldova va suferi de pe urm a

unui impact mai puțin puternic decât alte țări. Pentru că economia este diferită. Și într-o oarecare măsură este adevărat, criza de aici n-are nimic în comun cu criza din țările europene și Statele Unite. În Europa și Statele Unite a fost o criză financiară care a avut impact asupra economiei. Dar în Moldova simțim impactul crizei economice. N-a fost criză financiară.

Da, este adevărat. La noi s-a închis o singură bancă, dar și aceea avea o reputație nu prea bună. Din câte înțeleg, băncile o duc mai bine ca alte întreprinderi.

că aceasta va da rezultate pozitive. Este foarte important climatul de afaceri – este primul lucru la care se uită investitorii străini.

Este un semn bun pentru francezi prezența d-stră aici, prezența Lafarge, sau mai este nevoie și de alte semne pentru a determina investitorii să vină?

Desigur este un semn pozitiv, dar nu cred că este suficient. Moldova are nevoie de investitori străini pentru a susține dezvoltarea, creșterea economică. Acesta este motivul pentru care guvernul trebuie să elaboreze o politică atractivă. Și ei fac asta. Investitorul

este un instrument pentru dezvoltare: ei nu aduc doar bani, ci și metodologii noi, cultura corporativă, practici. Este o cale bună de a contribui la creșterea economiei.

Care este scopul Camerei de comerț Franța - Moldova? De a cunoaște alți oameni francezi, de a discuta la o cafea chestii plăcute sau are și altă menire?

Camera de Comerț nu este un club de socializare, chiar dacă la început era un simplu club de afaceri. Dar obiectivul final este de a reuni oameni de afaceri francezi sau moldoveni care au conexiuni cu Franța pentru a favoriza schimburile economice între Franța și Moldova și de a face mai cunoscută Moldova unor potențiali investitori francezi. Avem, de asemenea, diferite activități unde membrii Camerei (peste 30) se pot întâlni de exemplu la dejunuri tematice pe subiecte economice, tehnice, și de ce nu, pe teme educaționale.

Nu văd nicio legătură între mediul profesional și cel universitar la noi. Tinerii fac studii iar apoi nu găsesc posibilitatea să se angajeze și să profeseze în domeniul studiat. Cele mai populare facultăți sunt cea de drept și cea de economie, dar piața muncii este prea mică pentru avalanșa de studenți care urmează studiile în aceste domenii.

Exact din acest motiv trebuie să creăm legături între mediul universitar și mediul de afaceri.

Pentru aceasta Camera de comerț este interesată să dezvolte legături între lumea universitară și mediul profesional și să le arate studenților că în țara lor există investitori străini importanți care sunt capabili să ofere locuri de muncă, să le permită să se dezvolte profesional și să aibă o carieră atractivă. Exact pentru aceasta putem, de asemenea, să invităm studenții în cadrul companiilor unde să primească instruire, să aibă posibilitatea de a vedea cum este mediul de lucru. Vrem să le expunem așteptările noastre față de ei pentru viitor și să le arătăm că pot avea o carieră aici în Moldova și nu în Canada sau în altă parte.

Mai avem un eveniment organizat de Camera de comerț - "Ziua Mărcilor". Suntem în pregătirea ediției a treia deja. Ideea acestui eveniment este de a utiliza conceptul mărcii pentru a vorbi despre diverse aspecte a vieții întreprinderii pentru că o marcă este un mesaj transmis consumatorului, iar în spatele acestui semn există marketingul, calitatea, comunicarea, formarea etc.

Nici pentru bănci situația nu este tocmai ideală, dar cred că criza este aproape trecută. Am impresia că economia se ameliorează, dar totuși trebuie ca lucrurile să se dezvolte mai rapid.

Schimbarea din politică vă face mai optimist sau mai pesimist?

Schimbările politice dau mai multe speranțe deoarece există o echipă cu o adevărată dorință de schimbare și modernizare a țării, dar, desigur, trebuie să așteptăm rezultatele concrete.

Pentru noi, cei de aici, e cam greu să așteptăm. Pentru că tot asta facem, de vreo 20 de ani...

Trebuie să așteptăm rezultatele acestei noi politici. Dar ceea ce există cu siguranță, este acea voință puternică din partea guvernului pentru a îmbunătăți climatul de afaceri. Cred

Este un subiect important, noi chiar am dedicat un număr al revistei acestei teme. Moldovenii ar trebui să învețe cum să creze un brand, pentru că pînă acum au fost promovate mai mult brandurile străine.

Cred că din acest motiv acest eveniment care a avut loc anul trecut a fost unul de succes. Tema care va fi propusă în acest an este o temă de actualitate pentru Moldova și probabil va fi dedicată certificatului de calitate și de origine – un alt aspect ce face parte din marcă, care îi oferă recunoaștere și de asemenea o protejează

Care sînt paradoxurile pe care le-ați descoperit în Moldova?

Nu este neapărat un paradox, dar un lucru pe care l-am observat este că în Moldova, aceasta fiind o țară mică și cu o populație nu foarte numeroasă, există foarte multe legături. Este ceea ce eu numesc partea ascunsă a iceberg-ului. Nu știi niciodată cu cine vorbești, de fapt. Crezi că ai înțeles o situație, dar de fapt nu este așa, pentru că există ceva

ascuns sub masă. Există acea parte ascunsă a iceberg-ului, pentru că nu ești moldovean și nu cunoști toate conexiunile, toate regulile. Nu se întâmplă în fiecare zi, dar este un fenomen pe care l-am observat.

Care sînt locurile dvs. preferate în Chișinău?

Am cîteva locuri preferate, sînt niște localuri în care prefer să merg uneori și în care există o atmosferă bună și în care îmi întîlnesc prietenii. Casa mea este unul din locurile în care mă simt bine. Am și o grădină frumoasă. Din călătoriile mele am adus cu mine desigur și niște suvenire din locurile în care am fost, fapt care creează o ambianță foarte confortabilă.

Ce fel de mîncare moldovenească ați învățat să faceți sau vă place în mod deosebit?

Bucătăria moldovenească nu este foarte sofisticată. Îmi place cum este gătită aici carnea de porc. De asemenea îmi plac supele.

Care este următoarea dvs. destinație?

Nu știu, depinde de Groupe Société Générale, de unde vor avea nevoie de mine.

Nu simțiți nevoia să fiți stăpînul propriei vieți?

A fost o alegere profesională conștientizată de la bun început. Și mă supun cu plăcere...